

HELSINGIN YLIOPISTO
KASVATUSTIETEELLINEN TIEDEKUNTA

Yksityistäminen - päiväkotitoiminnan luvanvaraisuus Sivistysvaliokunta 22.2.2022

Päivi Pihlaja, KT, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto
Dosentti, erityispedagogiikka, etenkin inklusiivinen koulutus, Turun yliopisto
Dosentti, varhaiserityiskasvatus, Helsingin yliopisto

Miksi luvanvaraiseksi?

- Lapsen edun ensisijaisuus: lisää turvallisuutta ja myös pysyvyyttä ihmissuhteissa. Oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen.
- Perheiden etu: ennakollinen valvonta lisää jatkuvuutta ja pysyvyyttä palvelussa, tieto siitä että tarkastettu ja on lupa toimia. Tuo luottamusta.

Miksi luvanvaraiseksi?

- Palvelun laadun ensisijaisuus
- Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa tilanteen, jossa **tarkastuskäytännöt vaihtelevat** eri kunnissa ja toiminta voidaan aloittaa ilman, että kaikkia toiminnan edellytyksiä on kunnolla käyty läpi ja tarkastettu. Tämä on riski toiminnan laadulle ja sitä kautta se asettaa **lapset ja perheet eriarvoiseen asemaan** riippuen siitä, mihin kuntaan ja mihin päiväkotiin lapsi on menossa.
- Mikäli AVIt käsittelisivät luvat, niin **mahdollistuu tasalaatuisempi luvan antaminen**. Nyt kuntia on yli 300 ja ilmoittamismenettelyn kautta prosessissa on liikaa toimijoita sen suhteen ketkä toimijat saavat aloittaa toiminnan.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja tehtävä: lapsen ja perheen näkökulmasta

JULKINEN VARHAISKASVATUS

YKSITYINEN VARHAISKASVATUS

Taloudellisen voiton tavoittelu vrs. Voittoa tavoittelematon

Pääomasijoittajat Kv-toimijat Järjestöt Yhdistykset Yksityishenkilöt

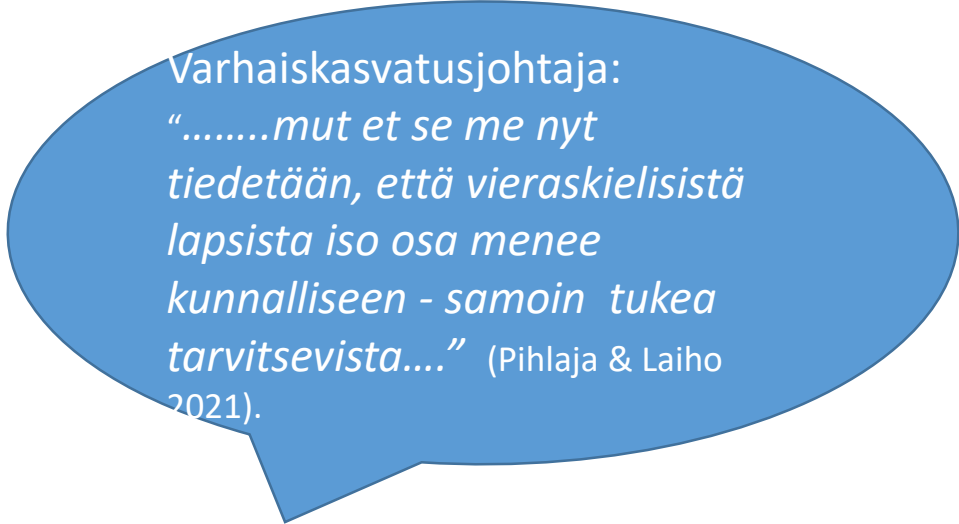
Ostopalvelu Yksityisen hoidon tuki Palveluseteli Vaka-maksut
= julkisin varoin subventoitu yritystoiminta

Yksityisen sektorin laajeneminen

Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus eri kunnissa 0 – 100%
Yhdistyspohjaiset ja pienet alueelliset toimijat ovat saaneet rinnalleen maanlaajuisesti toimiva tai ulkomaisessa omistuksessa olevia yrityksiä (Ruutiainen, Alasuutari & Karila 2018; Valkonen, Pesonen & Brunila 2021).

Kunta	1995 (n)	2019 (n)
Espoo	37	80
Oulu	2	63
Vantaa	10	32
Turku	12	53

- Kuntien tavoitteena lähinnä taloudelliset säästöt (Fonsén ym 2021; Pihlaja & Laiho 2021; Ruutiainen 2018; Riitakorpi ym. 2017.)
- Erityistä tukea tarvitsevat lapset, suomi toisena kielenä puhuvat lapset, vuorohoitoa tarvitsevat lapset kunnallisessa suurelta osin (Fonsén ym.; Heiskanen ym 2021; Pihlaja & Laiho 2021; Pihlaja & Neitola 2017).
- Lapset eriarvoisessa asemassa (Pihlaja & Neitola 2018; Heiskanen ym 2021).
- Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus uhattuna (Valkonen, Pesonen & Brunila 2021).

Varhaiskasvatusjohtaja:
“.....mut et se me nyt tiedetään, että vieraskielisistä lapsista iso osa menee kunnalliseen - samoin tukea tarvitsevista....” (Pihlaja & Laiho 2021).

Palvelujen kasvava eriytyminen voi johtaa yhä lisääntyviin sosiaalisiin kerrostumiin ja heikentää sosiaalista oikeudenmukaisuutta (Penn 2013).

Päätökset kunnan varhaiskasvatuksesta ovat eettisiä, sillä valinnat vaikuttavat ihmisiin (Fonsén ym 2021).

Yksityistämisen perustelut?

- Kunnan talouskehys: kustannustehokkuus (Fonsén, Pesonen & Valkonen 20 21; Pihlaja & Laiho 2021; Ruutiainen ym. 2018; Riitakorpi ym. 2017)

Taloustilanne esitetään keskeiseksi varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen ehdoksi, jota ei juuri kyseenalaisteta (Karila, Eerola, Alasuutari ym. 2017).

- **Entä perheiden kustannukset?**
- **Entä työntekijät?** Opettajien palkat yksityisellä noin 300€ pienemmät (ks työsopimukset)

Kustannusten vertailu julkisen ja yksityisen välillä on ongelmallista:

- Tuen tarpeessa olevat lapset, vuorohoitoa tarvitsevat lapset tai suomi/ruotsi toisena kielenä puhuva lapset julkisessa (isommat kustannukset)
- **Kunnalla järjestämisvastuu, yksityisen valvonta, tarkastuskäynnit, palvelunohjaus, erityyppiset konsultaatiot ja ohjaus ovat kuntien kuluja**

Mikä unohtui kun perusteltiin yksityistä varhaiskasvatusta?

- Varhaiskasvatuksen laatu
- Lapsen etu
- Perheen etu

(Fonsén, Pesonen & Valkonen 2021; Pihlaja & Warinowski 2018; Pihlaja & Laiho 2021)

Olisiko aika määritellä varhaiskasvatus myös perustuslaissa pääosin koulutuspalveluksi

Yhteenveto

- lapset ja perheet ovat hyvin **eriarvoisessa asemassa** nykyisen lainsäädännön puitteissa
- **varhaiskasvatuksen laatu** on yksityisissä yleisesti ottaen heikompi verrattuna kunnalliseen. Tämä johtuu mm. siitä, että varhaiskasvatuksen opettajien osuus on yksityisillä pienempi ja kasvatushenkilöstö joutuu tekemään myös muita tehtäviä (kuten siivous, keittiö). (mm. Riitakorpi, Alila & Kahiluoto 2017). Olisi olennaista taata luvanvaraisuudella, että lain mukainen henkilöstö olisi päiväkodin aloitettua toimintansa ja että siivous- ja keittiöhenkilöstö olisi riittävästi.
- **varhaiskasvatus osana koulutusjärjestelmäämme eriarvoisessa asemassa perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen verrattuna.** Perusopetuksessa ja toisella asteella toiminta on luvanvaraista ja huomattavasti paremmin säädeltyä. Lisäksi pienten lasten kasvatus, opetus ja hoito on alistettu taloudellisen voiton tavoittelulle, jota perusopetuksessa tai toisella asteella ei sallita.
- ylipäättään varhaiskasvatuksen yksityistäminen **liittyy sosiaali- ja terveystalouden yksityistämiseen** (Laiho & Pihlaja 2022). Tämän johdosta varhaiskasvatus (ent päivähoito) hyvinkin erilaisine tavoitteineen mennyt tämän kokonaisuuden mukana ilman, että asiaa on riittävästi ja kunnolla arvioitu ja tarkasteltu. Nyt tilanne on toinen – varhaiskasvatus on osa opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaa ja on hyvin outoa, että varhaiskasvatus linkittyy edelleen sosiaali- ja terveystoimeen. (ks Laiho & Pihlaja 2022.)

Arvovalintoja ja eettisiä kysymyksiä

Sivistyksen
rakentaminen alkaa
varhain

Tämän päivän
valinnoilla on pitkät
seuraukset

Voiko pienten lasten
kasvatus ja opetus olla
alistettu taloudellisen
voiton tavoittelulle?
Tämä kysymys olisi tullut
esittää jo vuosia sitten.

Kiitos!

Lähteet

- Fonsén, E., Pesonen, J. & Valkonen, S. 2021. Varhaiskasvatuksen johtajat valintojen äärellä, teoksessa A-S. Holappa, A. Hyyryläinen, P, Kola-Torvinen, S. Korva ja A-S. Semds-Nylund. *Kasvatus- ja koulutusalan johtaminen*. Jyväskylä: [PS-kustannus](#), p. 81-98.
- Heiskanen, N., Neitola, M., Syrjämäki, M. Viljamaa, E., Nevala, E. Siipola, P. & Viitala, R. 2021. Kehityksen ja oppimisen tuki sekä inklusiivisuus varhaiskasvatuksessa: Selvitys nykytilasta kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa sekä esitys kehityksen ja oppimisen tuen malliksi. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Karila, K., Eerola, P., Alasuutari, M., Kuukka, A. & Siippainen, A. 2017. Varhaiskasvatuksen järjestämisen puhekehykset kunnissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 82(4), 392 – 403.
- Laiho, A. & Pihlaja, P. 2022. Is Finnish early childhood education going private? – Legislative steps and local policy actors' representations of privatisation. *Policy Futures in Education* DOI: 10.1177/14782103221074474
- OAJ. 2022. Opettajien palkat ja palkkiot. <https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/palkka/palkat-ja-palkkiot/> (luettu 18.2.2022)
- Penn, H. 2014. The business of childcare in Europe. *European Early Childhood Education Reserach Journal* 22(4), 432 – 456.
- Pihlaja, P. & Neitola, M. 2018. Varhaiserityiskasvatus muuttuvassa varhaiskasvatuksen kentässä. *Kasvatus & Aika* 11(3), 70- 91.
- Pihlaja, P. & Warinowski, A. 2018. Yksivuotiaiden lasten päivähoito. Äitien toiveita ja valintoja. *Kasvatus* 49(2), 122-136.
- Pihlaja, P. & Laiho, A. 2021. Kustannustehokkuutta, valinnanvapautta ja ohjauksen haasteita – Varhaiskasvatuksen yksityistäminen kuntatoimijoiden puheessa. *Koulutuksen politiikat. Kasvatussosiologian vuosikirja 3*. J. Varjo, J. Kauko & H. Silvennoinen (eds.). Suomen kasvatustieteellinen seura, p. 143 - 17
- Riitakorpi, J. Alila, K. & Kahiluoto, T. 2017. *Varhaiskasvatuksen yksityiset palvelut*. Valtakunnallinen selvitys 2015. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Ruutiainen, V., Alasuutari, M. & Karila, K. 2017. Markkinoistuvat varhaiskasvatuspalvelut. *Yhteiskuntapolitiikka* 83(4), 441 – 447.
- Ruutiainen, V., Alasuutari, M. & Karila, K. 2020. Raitonalising public support for private eraly childhood education and care: The case of Finland. *British Journal of Sociology Education* 41(19, 32-47. Markkinoistuvat varhaiskasvatuspalvelut. *Yhteiskuntapolitiikka* 83(4), 441 – 447.
- Valkonen, S., Pesonen, J. & Brunila, K. 2021. Varhaiskasvatuksen markkinat – Näkökulmana yksityistyvät palvelut. *Kasvatus* 52(2), 223- 234.